

Irizpena

Etorkizunerako hausnarketak
Eusko Jaurlaritzaren kudeaketaren
eta gobernantzaren egoerari eta
hobekuntza-eremuei buruz,
hondamendien arriskua murrizteko,
prebenitzeko eta erantzuteko eta
2030 Agendarekin bat egiteko

Eusko Jaurlaritzaren Sailarteko Talde Tematikoa,
Segurtasun Sailak eta Trantsizio Sozialaren eta
2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiak koordinatua

2024ko martxoa

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

Aurkibidea

Aurkezpena.

1. Hondamendien Arriskua Murriztearen (Sendaiko Ekintza Esparrua) eta 2030 Agendaren arteko harremana.
 - 1.1. Sendaiko Ekintza Esparrua.
 - 1.2. 2030 Agenda.
 - 1.3. Sendai Ekintza Esparruaren eta 2030 Agendaren arteko sinergia.
2. Eusko Jaurlaritzak hondamendi-arriskuei aurre egiteko dituen tresna nagusiak eta GJHekin duten lotura.
 - 2.1. Diagnostikoa: egungo egoera.
 - 2.1.1. Arriskuaren handitzea prebenitzea.
 - 2.1.2. Babestea, gertatzeko probabilitatea murrizteko.
 - 2.1.3. Inpaktua murrizteko prestatzea.
 - 2.1.4. Kalteak berreskuratzea eta ikasitakoa ebaluatzea.
 - 2.2. 2030 Agendaren GJHen eta EAEko jarduera-eremuen arteko harremana.
3. Kudeaketaren eta gobernantzaren arloko hobekuntza-eremuak identifikatzea, hondamendi-arriskuei aurrea hartzeko, haiek murrizteko eta horiei erantzuteko.
 - 3.1. Administrazioen arteko koordinazioa.
 - 3.2. Tokiko larrialdi-planak gainbegiratzea, foru aldundiekin eta udalekin koordinatuta.
 - 3.3. Babes zibilaren, lurralde-antolamenduaren eta ingurumen-inpaktuaren ebaluazioaren arteko sinergia-harremana.
 - 3.4. Industria-arloko ikuskapenak.
 - 3.5. Sistema informatiko integratua eta erakundeen arteko ezagutza zientifikoa.
4. Azken oharrak eta ondorioak.

Eranskina. Sendaiko Ekintza Esparruak 2030 Agendaren 17 GJHekin duen harremana.

Aurkezpena

Lehendakaritzako Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiak, 2021aren amaieran, gogoeta bat ireki zuen Eusko Jaurlaritzan hondamendien arriskuari aurre egiteko eta erantzuteko dauden estrategiei eta baliabideei buruz, eta gogoeta hori bat zetorren 2015-2030 aldirako Hondamendien Arriskua Murrizteko Sendaiko Ekintza Esparruarekin eta Nazio Batuen 2030 Agendaren Garapen Jasangarrirako Helburuekin.

Larrialdien eta hondamendien inpaktuak mundu osoan eta pertsona bakoitzaren eguneroko bizitzan duen garrantziaren gero eta kontzientzia handiagoa edukitzea gogoeta honen abiapuntuan kokatu behar da. COVID-19ak sortutako pandemiak agerian utzi du –azken hamarkadetan beste inork baino gehiago– horrelako egoeren aurrean dugun hauskortasuna eta ahultasuna.

Arrisku objektiboa eta arriskuen eta mehatxuen pertzepzio subjektiboa eta intersubjektiboa areagotu egin dira mundu osoan. Kausek zerikusia dute, besteak beste, klima-aldaketaren, suteen, baso-soiltzearen, urbanizazio azkarraren eta inbaditzailearen, urpean gera daitezkeen lurzoruen okupazioaren, herrialdeen arteko eta herrialde barruko desberdintasun-arrakalen eta aipatutako krisi pandemikoaren esperientzia pertsonalaren eta globalaren ondorioekin.

Sendaiko Ekintza Esparrua Hondamendien Arriskua Murrizteari buruzko Munduko Konferentzian onartutako dokumentua da. Konferentzia hori Sendain egin zen, eta Nazio Batuen Batzar Nagusiak onartu zuen 2015eko ekainean. Estandar komun batzuk, lor daitezkeen helburu batzuk eta hondamendien arriskua murrizteko lege-oinarriko tresna bat ditu. Berariaz azpimarratzen du oso garrantzitsua dela berotze globalera egokitzearekin eta Garapen Jasangarrirako Helburuen erresilientziarekin lotzea. Sendai da, horrela, arlo horretako nazioarteko erreferentzia-esparrua.

Aurrekari eta erreferentzia horiekin, Lehendakaritzak norabide horretan emandako lehen urratsetako bat izan zen IECAH Institutuari lehen txosten bat enkargatzea. Azken dokumentua 2022ko maiatzean entregatu zen, eta izenburu hau izan zuen: “Arriskua eta aurrea hartzeko eta prebenitzeko beharra: Euskal Autonomia Erkidegoko 2030 Agendan sartzeko ideiak”. Laburbilduz, dokumentu hark gomendio orokor batzuk ematen zituen, 2030 Agendarekin bat etortzeari buruzkoak.

Azterlan hartan islatu zen Euskadiko politika publiko askok arriskuekin, prebenzioarekin edo larrialdiei eta hondamendiei arreta ematearekin lotutako gaiak buruzko erreferentziak eta hurbilketak dituztela, eta horiek bat datozela Sendaiko Ekintza Esparruan jasotako nazioarteko proposamenekin. Egiaztapen horrek aukera ematen zuen lehendik zeuden baliabide horien artikulazio eta gobernantza hobeari buruz-

ko gogoeta egiteko. Gogoeta hori sakabanatze, bikoiztasun edo deskoordinazio arriskuak saihestera bideratu behar zen, eta Eusko Jaurlaritzaren jarduketara guztiei egitura-zentzuko unitate bat eman behar zitzaien.

Hurrengo hilabeteetan, eta beste sail batzuekin kontrastatuta, txostenaren edukia eta hurrengo urratsen aurreikuspena aztertu ziren. Horrela, Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiak erabaki zuen Institutu berari eskatzea Eusko Jaurlaritzarentzako berariazko diagnostiko bat egitea hondamendien arriskuaren kudeaketaren arloko gobernantzari buruz, bai eta sailen arteko ikuspegia duten baliabideen mapaketa egitea ere.

Bigarren lan hau 2023ko martxoan jaso zen. Handik aurrera, bi erabaki hartu ziren. Lehenik eta behin, sailen arteko Talde Tematiko bat sortzea, Eusko Jaurlaritzaren barruan, gaur egungo egoerari eta Eusko Jaurlaritzaren kudeaketa eta gobernantza hobetzeko eremuari buruz, hondamendien arriskua murrizteko, prebenitzeko eta horiei erantzuteko, Sendaiko Esparruari eta 2030 Agendari dagokienez.

Eta, bigarrenik, talde hori osatzeko, honako sail hauen ordezkariak izatea: Seguratasun Saila; Osasun Saila; Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumen Saila; Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila; Berdintasuna, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila; eta Lehendakariak. Koordinazioa Seguratasun Sailari dagokio, eta idazkaritza-lanak Lehendakariari.

Lehenengo fasean, Talde Tematiko horrek, dimentsionamendu- eta progresibotasun-arrazoi praktikoengatik, bere gain hartzen zuen sailen arteko izaera Eusko Jaurlaritzaren barruan, baina irekita geratzen zen erakundearen eta gizartearen arteko lankidetzari heltzeko. Horretarako, Talde Tematiko hori 2030 Agenda Euskadi Forroaren Gobernantzako Lantaldearekin lotuta zegoen, informazioa emateko eta eztabaidatzeko.

Une horretatik aurrera, hiru bilerako lan-programa bat diseinatu zen, Legegintzaldia amaitu arte. Bilerak 2023ko urrian eta 2024ko urtarrilean eta martxoan egingo ziren. Lehen bileraren helburua Eusko Jaurlaritzak hondamendien aurrean dituen baliabide nagusien egungo errealitatearen egitura islatuko zuen infografia “marratzu”, laburbildu eta aurkeztea eta egiaztatzea izan zen.

Bigarren bileran, urtarrilean, helburua izan zen defizitak eta hobetzeko proposamenak identifikatzea, bai gobernantzaren arloan, bai prebentzioaren kudeaketan, murrizketan eta hondamendien arriskuari aurre egiteko erantzunean. Azkenik, martxoko bileran azken dokumentuaren edukia jorratu zen. Irizpen hau prozesu honen emaitza da.

Legegintzaldi baten amaieran eta beste baten atarian egiten den heinean, bere asmoa mugatua da. Haren edukiak eta formatuak ez dute proposatzen etorkizuneko estrategia baten definizio zehatza ematea. Dokumentuak etorkizunari irekitako gogoeta izaera du. Ekarpen eta orientabide multzo bat eskaintzen du, hurrengo Legegintzaldian ikuspegi estrategikoa duen jardura-plan bat definitzeko oinarri izan daitezkeenak.

Irizpen hau lau puntutan egituratzen da. Lehenik eta behin, Hondamendien Arriskua Murriztearen (Sendaiko Ekintza Esparrua) eta 2030 Agendaren artean dagoen

loturari buruzko atal bat; bigarrenik, Eusko Jaurlaritzak gaur egun hondamendien arriskuari eta GJHekin duen loturari aurre egiteko dituen tresna nagusien deskribapena; hirugarrenik, kudeaketaren eta gobernantzaren arloan hobetu beharreko eremuen identifikazioa, hondamendien arriskuari aurrea hartzeko, murrizteko eta erantzuteko; eta, azkenik, laugarren puntua, azken ohar eta ondorioekin. Eranskinak Sendaiko Esparruak 17 GJHetako bakoitzarekin duen erlazioaren eskema bat eskaintzen du.

1. Hondamendien Arriskua Murriztearen (Sendaiko Ekintza Esparrua) eta 2030 Agendaren arteko harremana

1.1. Sendaiko Ekintza Esparrua

Sendaiko Ekintza Esparruak honako hau planteatzen du espero den emaitza global gisa: “hondamendien arriskua eta hondamendiek eragindako galerak nabarmen murriztea, bai bizitzetan, biziraupenerako eta osasunerako baliabideetan, bai pertsonen, enpresen, komunitateen eta herrialdeen ondasun ekonomiko, fisiko, sozial, kultural eta ingurumenekoetan”.

Berariaz azpimarratzen du helburu hau: “hondamendi-arrisku berriak agertzea prebenitzea eta daudenak murriztea, ekonomia, egitura, lege, gizarte, osasun, kultura, hezkuntza, ingurumen, teknologia, politika eta erakunde izaerako neurri integratuak eta inklusiboak ezarriz, mehatxuekiko eta hondamendiekiko kalteberatasunarekiko esposizio-maila prebenitzeko eta murrizteko, erantzuteko eta berreskuratzeko presakuntza handitzeko eta, horrela, erresilientzia indartzeko”.

Emaitzen lorpenari eta Sendaiko Ekintza Esparruaren helburuari dagokienez, mundu mailako aurrerapenaren ebaluazioa bultzatzeko zazpi helburu adostu ziren. Helburu horiek mundu mailan neurtuko dira, adierazle-sistema baten bidez. Nazioko eta tokiko jomugek eta adierazleek Esparruaren emaitzak eta helburua lortzen lagundu beharko dute. Munduko zazpi jomugak hauek dira:

a. 2030erako hondamendiek eragindako munduko heriotza-tasa nabarmen murriztea eta 2020-2030 hamarkadan 100.000 pertsonako hondamendiek eragindako munduko heriotza-tasa murriztea, 2005-2015 aldiarekin alderatuta.

b. Mundu mailan hondamendiek eragindako pertsonen kopurua nabarmen murriztea 2030erako, eta munduko batez bestekoa 100.000 pertsonako murriztea 2020-2030 hamarkadan, 2005-2015 aldiarekin alderatuta.

c. Munduko barne produktu gordinari (BPG) dagokionez hondamendiek zuzenean eragindako galera ekonomikoak murriztea 2030erako.

d. Hondamendiek osasun- eta hezkuntza-instalazioetan eragindako kalteak nabarmen murriztea, baita erresilientzia 2030erako garatzea ere.

e. 2030erako nazio-mailan eta toki-mailan hondamendien arriskua murrizteko estrategiak dituzten herrialdeen kopurua nabarmen handitzea.

f. Garapen-bidean dauden herrialdeentzako nazioarteko lanbidetza nabarmen hobetzea, 2030erako esparru hau aplikatzeko estatu-mailan hartutako neurriak osatu eta dituen laguntza egoki eta iraunkor baten bidez.

g. Mehatxu anitzen gaineko alerta goiztiarreko sistemen eskuragarritasuna nabarmen areagotzea, baita pertsonen hondamendiak gertatzeko arriskuari buruz transmititutako informazioa eta ebaluazioak eta 2030erako haietarako sarbidea ere.

1.2. 2030 Agenda

2030 Agenda, zalantzarik gabe, mugarri historiko, positibo eta handinahia izan da munduko eskualde guztientzat eta alderdi interesatu guztientzat. Nazio Batuetako idazkari nagusiak “garapen unibertsaleko agenda eraldatzaile eta integratu” gisa deskribatzen du emaitza. Garapen Jasangarrirako 17 Helburuek (GJH) eta 169 jomuga orokorrek garapen jasangarria sustatzeko funtsezko arloak ezartzen dituzte.

Hondamendi-arriskuaren murrizketak garapenaren hainbat alderdi eta sektore hartzen ditu. Hondamendien arriskua murriztearekin lotutako 25 jomuga daude, gutxienez 17 GJHetatik 10etan, eta hondamendien arriskua murrizteko zeregina irmoki ezartzen da garapenerako oinarritzko estrategia gisa.

GJHak erresilientzia handitzearen eta hondamendi-arriskua murriztearen ikuspegitik azter daitezke eta aztertu behar dira, helburu bakoitza lortzen lagun dezaketen neurri batzuk adieraziz, ekintza-lehentasunen eta Sendaiko Esparruaren helburuen ildotik.

Azken hamarkadetakoko galeren tamainarekin eta hurrengo hamarkadetakoko aurreikuspenekin, hondamendien arriskuak garapen jasangarriaren ahaleginetan duen eragina argudio sendoa da hondamendien arriskua 2030 Agendan sartzearen alde.

1.3. Senda Ekintza Esparruaren eta 2030 Agendaren arteko sinergia

Azken batean, Sendaiko Ekintza Esparrua eta haren ezarpena katalizatzaile garrantzitsua da 2030 Agendan ezarritako helburuen eta jomugen lorpenean eragiteko eta horiek osatzeko, baita Addis Abebaren Ekintza Agendarako ere, garapenerako finantzaketari, Parisko Akordioei eta klimari buruzko ondorengo PATEi edo 2050erako Hiri Agenda Berriari dagokienez.

Garapenerako akordio guztiak 2015az geroztik ezartzeko, ezinbestekoa da hondamendien eta galeren arriskua murrizteko neurriak hartzea, bai eta erresilientzia handitzea ere, garapenaren arloan gaur egungo eta etorkizuneko lorpenak babesteko.

Arriskuak eraginkortasunez kudeatzen ez badira, galeren gorakadak eta hondamendien ondorioek pobrezia murrizteko eta garapen jasangarria lortzeko ahaleginak ahultzen jarraituko dute. Sendaiko Esparruak zeregin garrantzitsua izango du 2030 Agenda ezartzeko eta lortzeko, eta alderantziz.

Elkarri lotutako bi tresnek sektore publikoaren eta pribatuaren ekimenak eratzeko eta aliantzak sortzeko gaitasuna dute, arriskuaren azpiko faktoreei eta etorkizuneko mailei eta erresilientziari heltzeko. (Ikusi Eranskina)

2. Eusko Jaurlaritzak hondamendi-arriskuei aurre egiteko dituen tresna nagusiak eta GJHeKin duten lotura

2.1. Diagnostikoa: egungo egoera

Adierazi den bezala, Sendaiko Ekintza Esparrua eta hondamendien arriskua eta horiek eragiten dituzten galerak murrizteko helburua oso lotuta daude 2030 Agendaren Garapen Jasangarrirako Helburuekin.

Euskadik hondamendiak prebenitzera eta horiei erantzutera bideratutako estrategia eta baliabide ugari ditu, Eusko Jaurlaritzako sailak eta toki-administrazioak tartean direla.

Prozesu horren lehen fase honetan, irizpen hau egiten duen Sailarteko Talde Temati-koak Eusko Jaurlaritzaren estrategietara eta baliabideetara mugatutako egungo egoe- raren diagnostiko bat planteatzen du, eta azterketa-eremua hondamendien arriskua murriztearen eta 2030 Agendarekin duen harremanaren arloko lehentasunezko lau helbururen inguruan zentratzen du:

- Arriskuaren handitzea prebenitzea.
- Babestea, gertatzeko probabilitatea murrizteko.
- Inpaktua murrizteko prestatzea.
- Kalteak berreskuratzea eta ikasitakoa ebaluatzea.

2.1.1. Arriskuaren handitzea prebenitzea

Arriskua murrizteko, funtsezkoa da prebentzioa, hondamendia gerta ez dadin. Eremu horretan, kontuan hartu behar dira arrisku naturalak (Klima-aldaketaren eragina barne) eta Arrisku antropikoak.

Prebentzioaren eragile nagusia araudi bat da, hura ezartzearekin arriskuak murrizteko garatzen dena, eta Euskal Autonomia Erkidegoko administrazioaren kasuan, ibilbide lu-zea egin du prebentzioari buruzko legediak:

- Lurralde Antolamenduari buruzko araudia (Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila), lurzorua erabilerak mugatzea bilatzen duena, dauden kal-teberatasunen arabera, eta lurzorua erabilerara zuzenagoa, arriskua areagotzea saihesteko.

-Aztergai diren eremuen kalteberatasuna eta dauden arriskuak ebaluatzen dituzten planen eta proiektuen ingurumen-ebaluazioa, egungo arriskua areagotzea ekarriko duten planen eta proiektuen garapenak saihesteko. Gauzatzuz gero, prebentzio-neurriak ezartzea barne hartzen dute, logikoki.

-Baso-suteei buruzko araudia, aukera ematen duena dagoen arriskuaren diagnostiko argia izateko, arriskua minimizatzen lagunduko duten prebentzio-neurriak ezartzeko eta, gainera, larrialdiaren kudeaketa koordinatua planifikatzeko, baldin eta azkenean arriskua gauzatzen bada.

-SEVESO araudia (Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumen Saila eta Segurtasun Saila). Arrisku kimiko handia duten enpresek arriskuak murrizteko eta, hala badagokio, larrialdiak modu egokian kudeatzeko behar diren prebentzio-neurriak har ditzaten ahalbidetzen du.

-Uholdeen arloko araudia (URA eta Segurtasun Saila). Urpean gera daitezkeen eremuen ebaluazioa errazten du, horietan lurzoru-erabilerak mugatzen ditu, prebentzio- eta egitura-neurriak ezartzen ditu, eta horri buruzko baimen guztien kudeaketa arautzen du.

-Klima-aldaketa (Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumen Saila). Trantsizio Energetikoari eta Klima Aldaketari buruzko otsailaren 8ko 1/2024 Legeak Euskadin neutraltasun klimatikoa lortzeko esparru juridiko egonkorra ezartzen du, beranduenez 2050. urtean, jarduera sozioproduktiboa deskarbonizatuz, ekonomia zirkularrera igaroz eta klima-aldaketara egokituz. Hondamendiak murrizten laguntzeko funtsezko araudia.

-Autobabeserako planak (Segurtasun Saila). Euskal Autonomia Erkidegoko jarduerak eta instalazioak kontrolatzen laguntzen du, arriskuak prebenitzeko eta larrialdiak kudeatzeko kultura egokia sustatuz enpresetan.

-Babes zibileko araudia, besteak beste, Babes Zibileko Oinarrizko Araua, Larrialdiei buruzko Legea eta Babes Zibileko Sistema Nazionala (Segurtasun Saila). Tresna-ekosistema bat, guztiak funtsezkoak arriskuaren prebentzioan.

2.1.2. Babestea, gertatzeko probabilitatea murrizteko

Helburua, kasu honetan, arriskua gutxitzea da. Funtsezko beste ardatz bat da hondamendiak murrizteko eta horiek pertsonen, ondasunen eta ingurumenaren babesean dituzten ondorioak minimizatzeke, eta horiek gertatzeko probabilitatea murrizteko.

Eremu horretan azpiegitura berrien obrak egiten dira, baita instalazioen mantentze-lanak ere, bitartekoak eta baliabideak ezartzeaz gain:

-Obra hidraulikoak (URA).

-Suhiltzaile-parkeak (SPEIS).

-Baso-suteak: pistak, suebakiak... (Foru Aldundiak).

-Autobabes-plana duten instalazioetako eta jardueretako bitartekoak eta baliabideak.

-Azpiegituretako mantentze-lanak eta obrak (Segurtasun Saila-Trafikoa eta Foru Aldundiak-Herri Lanak).

2.1.3. Inpaktua murrizteko prestatzea

Hondamendiak prebenitzeko eta larrialdietan jarduteko protokoloak izatea lehentasuneko ardatza da hondamendiak murrizteko. Larrialdiaren plangintza funtsezkoa da larrialdia kudeatzeko, hori gertatzen denean. Plangintza on bat eginez gero, larrialdiaren kudeaketa ezin hobea egin ahal izango da, jarduteko denborak murriztuz eta kalteak minimizatuz.

Plangintzari dagokionez, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazioak hainbat plan eta protokolo ditu. Hona hemen plan eta protokolo horiek:

- Gobernantzako planak eta programak kudeatzea.
- Lurraldeko larrialdi-planak eta larrialdi-plan bereziak (Segurtasun Saila, foru aldundiak eta udalak).
- Iragarpen hidrometeorologikoa (URA eta Segurtasun Saila).
- Meteorologia-fenomeno kaltegarriak iragartzeko Protokoloa: alerta goiztiarra (Segurtasun Saila).

2.1.4. Kalteak berreskuratzea eta ikasitakoa ebaluatzea

Prebentzioaren, babesaren eta prestaketaren arloan hartutako neurri guztiek hondamendia ekidin ez badute, funtsezkoa da ahalik eta lasterren normaltasuna berreskuratze lan egitea eta beste hondamendi bat saihesteko zerk huts egin duen ebaluatzea.

Larrialdi-ondoko aldian, bitartekoek, baliabideek eta garatu beharreko ebaluazioek aukera emango dute sortutako ondorio negatiboak arintzeko, bai eta neurri egokiak hartzeko ere, larrialdi berriak saihesteko. Eremu horren barruan, Euskal Autonomia Erkidegoan hainbat alderditan jarduten da:

- Diziplina anitzeko larrialdien osteko txostenak, neurri zuzentzaileak hartzea ahalbidetzen dutenak.
- Ikasitakoari buruzko eztabaida-foroak (diziplina anitzekoak).
- Larrialdiek gizartean, ekonomian eta ingurumenean duten eraginaren azterketa estatistikoa.
- Kalteak konpontzea (Lehendakaritza, Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumen Saila, Foru Aldundiak-Herri Lanak).
- Gizarte Politiketako kontingentzia-planak (Berdintasuna, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila).
- Industria-instalazioak berrikustea (Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumen eta Industria Saila).

Hori guztia honako diagrama honetan jasotzen da:

HELBURUAK	DESKRIBAPENA	JARDUKETA EREMUA
Arriskuaren handitzea PREBENITZEA.	Arrisku naturalak. Arrisku antropikoak. Klima-aldaketaren eragina.	<p style="text-align: center;">ARAUDIA</p> <ul style="list-style-type: none"> •Lurraldearen antolamendua (Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila). •Plan eta proiektuen ingurumen-ebaluazioa. •Baso-suteak (Foru Aldundien planak barne). •SEVESO (Industria Sailburuordetza eta Segurtasun Saila). Uholdeak (URA eta Segurtasun Saila). •Klima-aldaketa (Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumen Saila). •Autobabeserako planak (Segurtasun Saila). •NBPC, Larrialdien Legea, SNPC (Segurtasun Saila).
Probabilitatea murrizteko BABESTEA.	Ahalik eta pertsona gehienentzat, ondasunarentzat eta ingurumenarentzat arriskua murriztea.	<p style="text-align: center;">JARDUKETA FISIKOAK ETA INSTALAZIOAK</p> <ul style="list-style-type: none"> •Obra hidraulikoak (URA). •Suhiltzaile-parkeak (SPEIS). •Baso-suteak: pistak, suebakiak... (Foru Aldundiak). •Instalazioetako eta jardueretako bitartekoak eta baliabideak, autobabesaren arabera. •Mantentze-lanak eta azpiegitura-lanak (Segurtasun Saila-Trafikoa eta Foru Aldundiak-Herri Lanak).
Inpaktua murrizteko PRESTATZEA.	Larrialdietako iragarpen-eta jarduera-protokoloak izatea.	<p style="text-align: center;">LARRIALDIAREN KUDEAKETA PLANIFIKATZEA</p> <ul style="list-style-type: none"> •Planak eta programak kudeatzea (Gobernantza Publiko eta Autogobernu Saila). •Lurraldeko larrialdi-planak eta plan bereziak (Segurtasun Saila, Foru Aldundiak, udalerrriak). •Iragarpen hidrometeorologikoa (URA, Segurtasun Saila). •Meteorologia-fenomeno kaltegarriak iragartzeko Protokoloa: Alerta goiztiarra (Segurtasun Saila).
Kalteak BERRESKURATZEA. Ikasitakoa EBALUATZEA.	Larrialdien ostekoak: ondorio negatiboak arintzeko bitartekoak eta baliabideak.	<p style="text-align: center;">ONDORENGO EBALUAZIOA ETA KALTEAK KONPONTZEA</p> <ul style="list-style-type: none"> •Larrialdien osteko txostenak (diziplina anitzekoak). •Ikasgai jakinak eztabaidatzeko foroak (diziplina anitzekoak). •Larrialdiek gizartean, ekonomian eta ingurumenean duten eraginaren azterketa estatistikoa. •Kalteak konpontzea (Lehendakaritza, Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumen Saila, Foru Aldundiak-Herri Lanak). •Gizarte Politiketako kontingentzia-planak (Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila). •Industria-instalazioak berrikustea (Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumen Saila-Industria).

2.2. 2030 Agendaren GJHen eta EAeko jarduera-eremuen arteko harremana

Arriskua murriztea eta erresilientzia sustatzea funtsezkoak dira Garapen Jasangarri-rako Helburuak (GJH) lortzeko. 2030 Agendak hondamendien arriskua murrizteko beharra nabarmentzen du. Edukian Hondamendien Arriskua Murrizteari buruzko Nazio Batuen Hirugarren Mundu Konferentziaren (Sendaiko Esparrua) emaitzak zuzenean aipatzeaz gain, hondamendien arriskua murrizteak GJHak lortzen laguntzen du, adibidez, pertsona eta sektore kalteberen arriskuarekiko esposizioa murrizten duten azpiegitura erresilienteak eraikitzen.

GJH eta jomuga askok helburu bera lortzen laguntzen dute, nahiz eta hondamendi-arriskuaren murrizketa esplizitua ez izan, erresilientzia indartzen baitute giza jardueraren hainbat eremutan. Azken batean, argi eta garbi esan daiteke lotura zuzena dagoela hondamendien murrizketaren eta garapen jasangarriaren artean.

2030 Agendak proposatzen dituen 17 GJHetatik abiatuta, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazioen jarduerari buruzko hausnarketa egin da, GJH bakoitzarekin erlazioan ahal izateko (1. eranskina).

Euskal administrazioak garapen jasangarriaren helburuan arriskua murrizteko garrantzen dituen jarduera guztiak 2030 Agendaren GJHak lortzeko lanean ari dira, edo hala izan dadin lan egin behar dute.

GJHetako asko jada egiten diren jarduera guztien zeharkakoak dira:

- 1. GJH: Pobrezia desagerraraztea.
- 4. GJH: Kalitatezko Hezkuntza.
- 5. GJH: Genero berdintasuna.
- 10. GJH: Desberdintasunak murriztea.
- 12. GJH: Ekoizpen eta kontsumo arduratsua.
- 16. GJH: Bakea, Justizia eta Institutuzio sendoak.
- 17. GJH: Helburuak lortzeko aliantza.

Beste GJH batzuk oso presente daude EAeko erakundeen jarduera-eremu zehatzetan, lau ardatzetan: arriskuaren hazkundera PREBENITZEA, probabilitatea murrizteko BABESTEIA, inpaktua murrizteko PRESTATZEA, kalteak BERRESKURATZEA eta ikasitakoa EBALUATZEA.

Jarraian, azken GJH horiek Euskal Autonomia Erkidegoaren egungo egoeraren diagnostikoan ebaluatu ziren jarduketara zehatzekin erlazionatzen dira:

•3. GJH: Guztiontzako eta adin guztietan bizimodu osasungarria bermatzea eta ongizatea sustatzea

Helburu horren xedea da munduko osasun-estaldura bermatzea eta guztientzat seguruak eta eskuragarriak diren medikamentu eta txertoak eskuratzea. Helburu horre-

kin, Euskadiko administrazioak hondamendiak murrizteko planteatutako lau helburuetan ari dira lanean:

·PREBENITZEA:

Osasunaren arloko araudia, zeinaren erreferentzia nagusia Osasun Publikoaren Legea baita.

·BABESTEIA:

Azpiegiturak hobetzeko egiten diren jarduera guztiak, bai eta biztanleei materiala banatzea ere, haiek babesteko. Pandemiaren kasuan: maskarak ematea, pertsona kalteberei laguntzea, txertaketa masiboak...

·PRESTATZEA:

Arlo honetan, azpimarratzekoa da herritarrak arriskuaren presentziaz ohartarazteko alerta goiztiarra. Horretarako, Meteorologia-fenomeno kaltegarriak iragartzeko Protokoloa dago.

Era berean, EAeko administrazioak hainbat plan ditu osasun-arloko arrisku-egoerak planifikatu ahal izateko: Osasun Publikoaren Legea, Euskadiko Osasun Plana 2030, Beroaren Aurkako Plana, 2030erako Euskadiko Airearen Kalitatearen Plana.

·BERRESKURATZEA ETA EBALUATZEA:

Ikasitakoari buruzko eztabaida-foroak (diziplina anitzekoak).

Larrialdiek gizartean, ekonomian eta ingurumenen duten eraginaren azterketa estatistikoa.

•7. GJH: Energia eskuragarria, fidagarria, jasagarria eta modernoa bermatzea guztiontzat

Helburu hori funtsezkoa da nekazaritza, enpresak, komunikazioak, hezkuntza, osasuna eta garraioa garatzeko, baina baita gaixotasunak prebenitzeko eta pandemien aurka borrokatzeko ere. Estrategia egituratzen duten lau ardatzei dagokienez, eremu horretako jardueretako batzuk honako hauek dira:

·PREBENITZEA:

Lehentasunezkoa da sail guztietan araudia garatzen lan egitea, arriskuari aurrea hartzeko. Gaur egun, planen eta Proiektuen ingurumen-ebaluzioari, SEVESOri, Klima-aldaketari eta Autobabes-planen buruzko araudia dago.

·BABESTEIA:

Instalazioetan eta jardueretan baliabideak eta bitartekoak ezartzea, Autobabeseko araudiaren arabera, bai eta horiek behar bezala funtzionatzeko egiten diren berrikuspen guztiak ere.

·PRESTATZEA:

Gobernantzako planak eta programak kudeatzea.

Lurralde Plan Partzialak (LZP) eta Lurralde Plan Sektorialak (LPS), Energia Berriztagarrien LPS bereziki azpimarratuz.

·BERRESKURATZEA ETA EBALUATZEA:

Diziplina anitzeko ikasitakoari buruzko eztabaida-foroak.

Kalteak konpontzen lan egitea, sail guztien artean koordinatuta.

•**9. GJH: Azpiegitura erresilienteak eraikitzea, industrializazio inklusiboa eta jasangarria bultzatzea, eta berrikuntza sustatzea**

Helburu horri esker, hazkunde ekonomiko jasangarria lortzen da, planetako komunitateen garapen soziala eta ahalduntzea ahalbidetuko duena, ikerketa eta teknologia aurreratuen gastua bultzatuz.

Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioa arlo honetan egiten ari den lana sail guztien zeharkakoa da. Hondamendiak murrizteko planteatutako lau helburuei dagokienez, honako hauek aipa daitezke:

·PREBENITZEA:

Azpiegitura erresilienteak eraikitze aldera, bada araudia eta hori sustatzen duten jarduerak honako arlo hauetan: Lurralde Antolamendua, Planen eta proiektuen ingurumen-ebaluazioa, SEVESO araudia, Klima-aldaketa eta Autobabeserako Planak.

·BABESTEIA:

Herritarren babesari begira, azpiegitura fisikoek segurtasun-maila handiagoa lortzea ahalbidetzen dute. Besteak beste, honako hauek nabarmendu behar dira: obra hidraulikoak, SPEIS parkeak, baso-suteak saihesteko suebakiak eta mendiak mantentzea eta haietara iristea ahalbidetzen duten pistak, baldin eta suteak, bitartekoak eta baliabideak badaude instalazioetan eta jardueretan, Autobabeseko araudiaren arabera, Mantentze-lanak eta azpiegiturretako obrak, hala nola errepideak, trenbideak...

·PRESTATZEA:

Gobernantzako planak eta programak kudeatzea.

Lurralde Plan Partzialak (LZP) eta Lurralde Plan Sektorialak (LPS).

·BERRESKURATZEA ETA EBALUATZEA:

Larrialdiaren ondoren, eta errekupeazioari eta ebaluazioari begira, diziplina anitzeko lana egiten da: ikasitakoari buruzko eztabaida-foroak, kalteak konpontzea (Lehendakaritza, Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumen Saila, Foru Aldundiak-Herri Lanak); larrialdien osteko diziplina anitzeko txostenak, larrialdien gizarte-, ekonomia- eta ingurumen-inpaktuaren estatistika-azterketa.

•11. GJH: Hiriak eta giza kokaguneak inklusiboak, seguruak, erresilienteak eta jasangarriak izatea lortzea

Helburu horrekin, hiri jasangarriak eta inklusiboak sortu nahi dira, herritar guztiek bizi-kalitate duina izan dezaten; hiri seguruak eta erresilienteak hondamendien aurrean.

Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioa GJH hori lortzeko lanean ari da honako arlo hauetan:

·PREBENITZEA:

Helburu hori lortzeko aukera ematen duten hainbat araudi, hala nola Lurralde-antolamenduari buruzkoak, planen eta proiektuen Ingurumen-ebaluazioari buruzkoak, Uholdeei eta uraren kudeaketari buruzkoak, Klima-aldaketari buruzkoak eta segurtasun eta babes zibilaren arloko araudiak (Babes Zibileko Oinarrizko Araua, Larrialdiei buruzko Legea, Babes Zibileko Sistema Nazionala, lurraldeko larrialdi-planak, eta horien artean daude udaleko larrialdi-planak).

·BABESTEIA:

Obra hidraulikoak egitea eta azpiegituren mantentze-lanak eta obrak egitea, besteak beste, errepideak, autobideak edo trenbideak.

·PRESTATZEA:

Hiri erresilienteak eta seguruagoak lortzeko, gobernantza-planak eta -programak, lurralde-plan partzialak eta lurralde-plan sektorialak, baita lurraldeko larrialdi-planak eta plan bereziak ere, hala nola LABI edo foru eta udal mailako larrialdi-planak.

·BERRESKURATZEA ETA EBALUATZEA:

Larrialdiaren ondoren, eta errekupeazioari eta ebaluazioari begira, diziplina anitzeko modu batean eta bestean lan egiten da: ikasitakoari buruzko eztabaida-foroak, kalteak konpontzea (Lehendakaritza, Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumen Saila, Foru Aldundiak-Herri Lanak); larrialdien osteko diziplina anitzeko txostenak, edo larrialdien gizarte-, ekonomia- eta ingurumen-inpaktuaren azterketa estatistikoa.

Helburu hori lortzeko, funtsezkoak dira gizarte-politikak katearen amaieran, kalteberatasun-egoeran zeuden, dauden edo geratu diren pertsonak babesteko.

•13. GJH: Neurri urgenteak hartzea klima-aldaketaren eta horien ondorioen aurka egiteko

Administrazioen jarduera guztiak klima-aldaketari aurre egiteko neurriak hartzea bideratuta daude, horietan guztietan perspektibarekin lan egin behar baitu gaitan. Berezi, eremu desberdinetako araudiak eta Natura Ondare eta Klima Aldaketako Zuzendaritzaren jarduerak.

•14. GJH: Ozeanoak, itsasoak eta itsas baliabideak matentzea eta modu jasangarrian erabiltzea, garapen jasangarriari begira

Ozeanoak gure planetaren bizi-euskarria dira eta munduko sistema klimatikoa arautzen dute. Munduko ekosistemarik handiena dira. Ozeanoek eta arrantzak munduko biztanleen ekonomia-, gizarte- eta ingurumen-beharrak asetzen jarraitzen dute. GJH horretan laguntzeko, euskal administrazioak honako ildo hauetan dihardu:

.PREBENITZEA:

Helburu hori lortzeko hainbat araudi, hala nola Lurralde-antolamenduari, Klima-aldaketari, planen eta proiektuen Ingurumen-ebaluazioari edo Uholdeei eta uraren kudeaketari buruzkoak.

.BABESTEIA:

Autobabeseko araudiak eskatzen dituen instalazioetako eta jardueretako bitarteko eta baliabide guztiei esker, jarduera ekonomikoak ozeanoetan duen eragina murriztu daiteke.

.PRESTATZEA:

Eremu horretan gerta daitezkeen larrialdien kudeaketa planifikatzeari begira, honako arlo hauetan lan egiten da: Gobernantza-planak eta -programak Kudeatzea, Lurralde-plan partzialak eta lurraldea antolatzekeo lurralde-plan sektorialak, bereziki azpimarratuz itsasertzekeo lurralde-plan sektoriala, lurraldeko Larrialdi-planak eta plan bereziak, Itsasertza Plana aipatuz.

Kasu honetan, berebiziko garrantzia du alerta goiztiarreko sareak, neurriak hartzekeo. Horretarako daude erabakiak hartzen laguntzen duten Iragarpen hidrometeorologiko egokia eta Meteorologia-fenomeno kaltegarriak iragartzeko protokoloa.

.BERRESKURATZEA ETA EBALUATZEA:

Larrialdiaren ondoren, eta errekupeazioari eta berriro ez gertatzeko neurriak hartzekeo, diziplina anitzeko lana egiten da: ikasitakoari buruzko eztabaida-foroak, kalteak konpontzea (Lehendakaritza, Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumen Saila, Foru Aldundiak-Herri Lanak); Larrialdien osteko diziplina anitzeko txostenak, eta larrialdien gizarte-, ekonomia- eta ingurumen-inpaktuaren azterketa estatistikoa.

•15. GJH: Lehorrekeo bizitza babestea, lehengoratzea eta modu jasangarrian erabilidadila sustatzea, basoak modu jasangarrian kudeatzea, basamortutzearen aurka borrokatzea, lurren degradazioa gelditzea eta lehendoratzea, eta biodibertsitatearen galera gelditzea

Lurrekeo ekosistemen bizitza kontserbatu nahi duen helburu hori funtsezkoa da hondamendien arriskua murriztekeo. Haren garapenak habitaten eta ekosistemen degradazioa saihesten du, eta, beraz, espezieak desagertzekeo arriskua murrizten du, eta horrek klima-aldaketa moteltzen du. Hori lortzekeo lantzen ari diren arloak honako hauek dira:

·PREBENITZEA:

Planen eta proiektuen Ingurumen-ebaluazioari, Klima-aldaketari, Lurraldearen antolamenduari eta Baso-suteei buruzko araudiaren arloan egiten ari den lan guztia.

·BABESTEIA:

SPEIS parkeak ezartzea, baso-suebakiak egitea eta mendiak mantentzeko eta, sutarik izanez gero, haietara iristeko pistak egitea.

Gainera, ekosistemetan kalteak saihesten laguntzen dute Autobabeseko araudiari lotutako instalazio eta jardueretan erabilgarri dauden bitartekoek eta baliabideek, eta azpiegituretan, hala nola errepideetan edo trenbidean, mantentze-lanak eta obrak egiteak.

·PRESTATZEA:

Plangintza funtsezkoa da larrialdi bat kudeatzeko. Eremu horretan, nabarmentzekoak dira Gobernantza-planen eta -programen kudeaketa; Lurralde-antolamenduaren plangintza LPP eta LPSein; eta Lurraldeko larrialdi-planak eta plan bereziak.

Erabakiak hartzeari begira, funtsezkoa da Iragarpen hidrometeorologiko egokia eta Meteorologia-fenomeno kaltegarriak iragartzeko Protokoloa izatea: Alerta goiztiarra.

·BERRESKURATZEA ETA EBALUATZEA:

Larrialdiaren ondoren, eta errekupeazioari eta berriro ez gertatzeko neurriak hartzeari begira, diziplina anitzeko lana egiten da: ikasitakoari buruzko eztabaida-foroak, kalteak konpontzea (Lehendakaritza, Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumen Saila, Foru Aldundiak-Herri Lanak); Larrialdien osteko diziplina anitzeko txostenak, eta larrialdien gizarte-, ekonomia- eta ingurumen-inpaktuaren azterketa estatistikoa.

3. Kudeaketaren eta gobernantzaren arloko hobekuntza-eremuak identifikatzea, hondamendi-arriskuei aurrea hartzeko, haiek murrizteko eta horiei erantzuteko

Behin Euskal Autonomia Erkidegoak hondamendi-arriskuei aurrea hartzeko, horiek murrizteko eta horiei erantzuteko kudeaketaren eta gobernantzaren arloan gaur egun duen egoeraren diagnostikoa eginda, eta Euskal Autonomia Erkidego-

ko Administrazio Orokorreko sailetan lantzen ari diren arloen ebaluazioa egin da, funtsezkoa da horiek sustatzeko eta garatzeko zer hobekuntza-eremu dauden identifikatzea.

Horrela, hondamendien arriskuari aurre egiteko prebentzioaren eta erantzunaren arloan lan egitea lortuko da, Hondamendien Arriskua Murrizteko 2015-2030 Sendako Ekintza Esparruarekin eta Nazio Batuen 2030 Agendako Garapen Jasangarriko Helburuekin bat etorriz.

Jarraian, sailen artean antzemandako hobekuntza-arlo batzuk identifikatzen dira, euskal administrazioaren eta, ondorioz, euskal gizarte osoaren erresilientzia hobetzeko hondamendien arriskuei aurrea hartzeko, horiek murrizteko eta horiei erantzuteko.

3.1. Administrazioen arteko koordinazioas

COVID-19aren pandemiak agerian utzi du larrialdi bat kudeatzeko modu koordinatuan lan egiteko beharra, bai prebentzioaren eta plangintzaren aldetik, bai horren kudeaketa operatiboaren eta larrialdi osteko sistemaren berrezarpenaren aldetik.

Pandemiaren kudeaketa mundu-mailako erronka bat izan zen, eta erakutsi zuen inplikaturako eragile guztien lan koordinatuak ahalbidetu zuela gizartean eragina murriztea.

Euskal Autonomia Erkidegoan, Euskadiko Babes Zibileko Plana (LABI) aktibatzea erabaki zen, eta, horri esker, inplikaturako administrazio guztiek modu koordinatuan jardun ahal izan zuten, eta aginte bakarra egon zen, Lehendakaria. Horri guztiari esker, administrazio eskudun guztien artean koordinaturako neurriak hartu ahal izan ziren, eta ahaleginak bateratu ahal izan ziren pandemiak euskal gizartean eragin txikiagoa izan zezan.

Aurrekoa ikusita, eta hondamendien arriskuari aurrea hartzeko eta erantzuteko euskal administrazioan jada lantzen ari diren arloak antzemandak, beharrezkotzat jotzen da sailen eta administrazioen arteko koordinazio-lana bultzatzea, prebentzioan ahaleginak bateratzea ahalbidetuko duten protokoloak eta prozedurak garatzeko, larrialdia gauzatzea saihesteko, bai eta larrialdia kudeatzean ere, larrialdia gauzatzen bada.

Ildo horretan, inplikaturako eragile guztien artean hausnarketa, azterketa, ebaluazioa, berrikuntza eta bateratze-lana egiteko erakunde arteko foro bat sortzea planteatzen da, hondamendien prebentzioa eta horien kudeaketa erraztuko duten sailen eta erakundeen arteko gobernantza-mekanismoak indartzeko.

3.2. Tokiko larrialdi-planak gainbegiratzea, foru aldundiekin eta udalekin koordinatuta

Administrazioen arteko koordinazioaren ildotik, azpimarratu behar da garrantzitsua dela tokiko larrialdi-planak gainbegiratzea, Foru Aldundiekin eta udalekin koordinatuta.

Funtsezkoa da administrazioen arteko bikoiztasunak saihestea, eta ezinbestekoa da administrazioen arteko sinergiak sortzea. Horretarako, beharrezkoa da tokiko planen ikuskapena arlo guztietan inplementatzea, tokiko planak maila handiagoko planetan behar bezala integratzen direla bermatzeko, bai bitartekoei dagokienez, bai baliabideei dagokienez.

3.3. Babes zibilaren, lurralde-antolamenduaren eta ingurumen-inpaktuaren ebaluazioaren arteko sinergia-harremana

Udal Larrialdi Plana prebentzio-tresna bat da, eta haren helburua da, besteak beste, eragindako kalteak minimizatzeko prebentzio-ekintza bat lortzeko ekintzak indartzea, elementu kalteberen erresilientzia handiagoa lortzea, eta, arriskua gauzatu gero, larrialdiaren kudeaketa egokia lortzea, kalteak minimizatzeko eta normaltasunera ahalik eta lasterren itzultzeko.

Bestalde, lurzorua plangintzak, lurralde-antolamendutik (LAG, LPP, LPS) hirigintza-plangintzaraino (HAPO, plan partzialak...), lurralde-banaketa bat egiten du, eta sailkatutako eremu bakoitzari erabilera-ahalmena ematen dio, hainbat parametrotan arabera; besteak beste, eremuaren arriskuak eta bertan dauden elementuen kalteberatasuna.

Beraz, logikoa da pentsatzea hirigintza-plangintzak kontuan hartu behar dituela EPPan jasotako arriskuak, eta horien helburua arrisku horiek gutxitzea edo, gutxienez, ez handitzea izan behar duela. Lurraldea udalerrri-mailan mugatzea funtsezkoa da izan daitezkeen erabilerak eremu bakoitzarekin bateratu ahal izateko, jasaten duten arriskuaren arabera.

Beraz, hirigintza-plangintza on batek udalerrriaren arriskua murrizten lagunduko du, eta lurraldeari erresilientzia handiagoa ekarriko dio larrialdien aurrean.

Gauza bera gertatzen da planen zein proiektuen ingurumen-inpaktuaren ebaluazioekin. Ebaluazio horietan, kontuan hartu behar dira eremuaren mende dauden babes zibileko arriskuak, bai eta planak edo proiektuak izan dezakeen eragina ere, eta, nolahi ere, saihestu egin behar da dauden arriskuak areagotzea.

Aurrekoa esanda, garrantzitsua da sinergia sortzea lurralde-larrialdietarako planen eta lurralde-antolamenduaren, hirigintza-plangintzaren eta ingurumen-inpaktuaren ebaluazioaren artean. Horretarako, administrazio eskudunen artean araudi bateratua garatu behar da, uholde-arriskuaren eremuan gertatzen den bezala; izan ere, Euskal Autonomia Erkidegoa aitzindaria izan zen gerora Estatuko gainerako lurraldeetara hedatu den legeria garatzen, eta, bestalde, uholde-arriskuaren aurrean lurralde seguruagoa eta erresilienteagoa izatea ahalbidetzen dute.

3.4. Industria-arloko ikuskapenak

Euskadi bere masa industrialagatik nabarmentzen den Erkidegoa da, eta erakunde desberdinetatik horren garapen jasangarria bultzatzen da. Garrantzitsua da jarduera ekonomikoak ahalik eta seguruenak izatea, ez bakarrik langileentzat, baita kanpoan sortzen duten arriskuari dagokionez ere.

Funtsezkoa da horien kontrola behar bezala kudeatzea, bai administrazioen ikuskapenen bidez (baimentzeko organo substantiboa, bitartekoen eta baliabideen ikuskapenak, autobabesa edo SEVESO, besteak beste), bai administrazioarekin koordinatuta lan egin behar duten administrazioaz kanpoko teknikarien gaitasun-ebaluazioen bidez.

3.5. Sistema informatiko integratua eta erakundeen arteko ezagutza zientifikoa

Koordinazio eraginkorrak sistema informatiko integratuak eskatzen ditu, tratamendua eta eragileen arteko informazio- eta datu-fluxuak automatizatuko dituztenak, eta egokiak eta eskalagarriak izango direnak pandemia-egoera batean prozesatu behar den informazio-bolumenerako. Funtzionalitate berriak garatzea eta zaintza- eta mianaketa-sistemen, bitartekoen eta baliabideen kudeaketaren, kudeaketa klinikoaren eta sanitarioaren eta abarren arteko integrazioa funtsezkoak dira etorkizuneko krisiei erantzun ona emateko.

Era berean, indartu egin beharko lirateke, aldi berean, sortzen ari diren agente potentzialki arriskutsuei buruz erakundeen arteko ezagutza zientifikoa biltzeko eta sortzeko aukera ematen duten tresna guztiak, hondamendia ekar dezaketenak, prebentzio-, diagnostiko- eta babes-neurri eraginkorrak ezartzeko, etorkizunean gure gizartearentzat eta gizartea osatzen duten pertsonentzat nahasmendu larriak saihesteko.

4. Azken oharrak eta ondorioak

Egindako azterketaren ondoren, argi geratu da garrantzitsua dela Administrazio Publikoak lan egitea hondamendien arriskua prebenitzeko, euskal gizartea babesteko eta, larrialdia gauzatzen bada, ondorioak minimizatzen.

Sendaiko Ekintza Esparruaren helburua hondamendiak eta horiekin eragindako galerak murriztea da, eta 2030 Agendaren Garapen Jasangarrirako Helburuekin duen lotura estua frogatu da.

Horri dagokionez, Euskal Autonomia Erkidegoa berez ari da lanean bere eguneroan helburu horiek lortzeko, bai administrazio orokorrean, bai toki-administrazioetan, egindako azterketan jasotako ekintza guztiek erakusten duten bezala.

Edonola ere, eta ezin bestela izan, hobekuntza-eremuak hauteman dira kudeaketaren eta gobernantzaren arloan, hondamendien arriskuari aurrea hartzeko, murrizteko eta erantzuteko. Modu sintetikoan adierazita, honako zazpi hauek dira datozen urteetarako hobekuntza-proposamenen arabera planteatzen diren iradokizunetako batzuk. Etorkizunean garatzeko abiapuntu irekiak edo lan-hipotesiak dira:

1. Oro har, administrazioen arteko ahalik eta koordinazio handiena bultzatzea eremu guztietan.
2. Tokiko larrialdi-planen ikuskapena sustatzea, Foru Aldundiekin eta udalekin koordinatuta.

3. Lurralde-antolamenduarekin eta ingurumen-inpaktuaren ebaluazioekin babes zibilaren noranzko biko harremana areagotzea.
4. Industria-arloko ikuskapenak zabaltzea.
5. Sistema informatiko integratu bat sortzea.
6. Erakundeen arteko ezagutza zientifikoa sustatzea.
7. Hondamendien arriskuari aurre egiteko prebentzioaren, kudeaketaren eta erantzunaren arloan gogoeta egiteko, bateratzeko eta berritzeko erakunde arteko foroak sortzea.

Zazpi iradokizun horiek eta, bereziki berariaz, lehenengoa eta zazpigarrena premisa berak zeharkatzen ditu: inplikaturako eragile instituzional guztien artean ahalik eta harmonizaziorik onena lortzea funtsezkoa eta estrategikoa da.

Ildo horretan, bereziki garrantzitsua da agerian jartzea eta baloratzea komenigarria dela sailen eta erakundeen arteko komunikazio- eta kogobernantza-mekanismoak ezartzea, hondamendien prebentzioa hobetzen laguntzeko, bai eta politika publiko horren kudeaketa aztertzen, berritzen eta optimizatzen laguntzeko ere. Hori guztia, Sendaiko Ekin-tza Esparruak eta 2030 Agendak eskaintzen diguten testuingurua kontuan hartuta.

Eranskina. Sendaiko Ekintza Esparruak 2030

Agendaren 17 GJHekin duen harremana

Hondamendien Arriskuaren Murrizketa (HAM) eta haren prebentzioan oinarritutako Garapena erabakiak hartzeko tresnak dira, eta laguntzen dute mehatxuekiko esposizio-zikloa hausten eta pobrezia-egoeran daudenen erresilientzia-gaitasuna indartzen, segurtasun-sareak diseinatuz eta ezarriz.

1. GJH: 1.5 jomuga

Hondamendien Arriskuaren Murrizketa (HAM) gosea ezabatze-ko eta bizibideak eta elikagaien segurtasunerako funtsezko produkzio-aktiboak babesteko aurrebaldintza bat da. Hondamendi-arriskuaren ebaluazio integratuek, elikagaien segurtasunak, alerta goiztiarreko mekanismoek eta finantza-tresna berritzaileek geldiarazi egin ditzakete mehatxu naturalek eragindako nekazaritzako eta ekonomiako galerak.

2. GJH: 2.4 jomuga

Sendaiko Esparruak osasun-sistema nazionalen erresilientzia hobetzeko eskatzen die Estatu kideei, hondamendien arriskuaren kudeaketa lehen, bigarren eta hirugarren mailako arreta medikoan integratuz eta hondamendien medikuntzaren arloko prestatuntza indartuz. Azpiegitura kritikoari eragindako kalteak nabarmen murriztea eta oinarritzko zerbitzuak ez etetea funtsezkoa da bizitza osasungarria bermatzeko eta ongizatea sustatzeko.

3. GJH: 3.d jomuga

Hezkuntza publikoa handitzeak eta hezkuntza-erakundeetan arriskuei eta HAMri buruzko kontzientziazioak lagundu egingen dute kalitatezko hezkuntza inklusiboari eta ekitatiboari buruzko GJHa betetzen, instalazioetan izandako hondamendien ondoriozko galerak murrizten direlako eta zerbitzuak ez direlako eteten.

4. GJH: 4.a jomuga

Sendaiko Esparruak emakumeei eskatzen die genero-ikuspegia duten hondamendien arriskua murrizteko politikak, planak eta programak gidatzea eta publikoki sustatzea, ekitatea eta irisgarritasuna sustatzeko, bai eta hondamendien aurreko prestakuntzan ahalduzko gaitasunak sortzeko neurriak sustatzea eta hondamendi baten ondorengo etaparako bizirauteko bitarteko alternatiboak ziurtatzea ere.

5. GJH: 5.5 jomuga

Sendaiko Esparruak azpiegitura hidriko erresiliente baten alde egiten du, hondamendien garaian eta ondoren eraginkorra eta operatiboa izaten jarraituko duena, bizitzak salbatuko dituzten funtsezko zerbitzuak emateko, horrela gaixotasunen hedapena mugatuz.

6. GJH: 6.6 jomuga

Sendaiko Esparruak ekosistemen kudeaketa jasangarria sustatzen du, baita baliabide naturalak maneiatzeko eta ingurumena kudeatzeko ikuspegietan HAM sartzea ere. Baliabide natural partekatuak maneiatzeko ikuspegi ekosistemikoetan oinarritutako mugaz gaindiko lankidetzak erresilientzia sortzen du eta hondamendi-arriskua murriztu dezake; aldi berean, energia garbiari eta eskuragarriari buruzko GJHa betetzen laguntzen du.

7. GJH: 7.2 jomuga

Sendaiko Esparruak 2030erako munduko BPGrekiko hondamendiek eragindako galera ekonomikoak nabarmen murriztea eskatzen du. Hondamendien arriskua prebenitzeko eta murrizteko inbertsio publikoak eta pribatuak, egiturazko neurrien bidez (adibidez, azpiegitura) eta egiturazkoak ez diren neurrien bidez (adibidez, hondamendietarako prestatzeko legeria/planak), pertsonen erresilientzia ekonomikoa hobetu eta berrikuntza, hazkunde ekonomikoa eta enplegu-sorrera bultzatu ditzake.

8. GJH: 8.8 jomuga

Hasieratik hobeto eraikitzea eta berreraikitzea, diseinurako, ingurune urbanizatuaren eraikuntzarako eta prozedura operatibo estandarretarako kodeetan, hiri-eremurako zein landa-eremurako, HAM ikuspegiaren zeharkakotasunaren bidez. Sendaiko Esparruak berrikuntza eta garapen teknologikorako inbertsioak ere sustatzen ditu, hondamendien arriskuaren kudeaketa ikertzeko.

9. GJH: 9.1 jomuga

Sendaiko Esparruak hondamendi-arriskuaren azpiko faktoreak jorratzea sustatzen du, pobrezia eta desberdintasuna barne, eta, aldi berean, herrialdeek desberdintasunak murrizten laguntzen duten hondamendien arriskua murrizteko estrategia inklusiboak eta pertsonengan zentratutakoak ezartzeko duten gaitasuna babesten du.

10. GJH: 10.7 jomuga

Sendaiko Esparruak hondamen-arriskuaren ebaluazioak lurzoruaren erabilera-politiketan, hiri-plangintzan, lurraren degradazioaren ebaluazioetan eta etxebizitza informalean txertatzea sustatzen du, hiri-erresilientzia areagotzeko. Hondamendi-arriskua transferitzeko mekanismoek eta inbertsio publikorako eta pribaturako aseguruiek hondamendien finantza-inpaktua murriztu dezakete hiriguneetako eta landa-eremuetako komunitateetan.

11. GJH: 11.5; 11.b jomuga

Bizibideak eta ekoizpen-ondasunak babesteak, ekosistemen eta baliabide naturalen erabilera eta kudeaketa jasangarriak, eta garapenerako laguntza-programa aldeaniztunetan eta aldebiko programetan HAM neurriak sartzeak kontsumo eta ekoizpen arduratsuari buruzko GJH lortzen laguntzen dute.

12. GJH: 12.a jomuga

Azken bi hamarkadetan, hondamendi handien % 90 baino gehiago uholdeek, ekaitzek, bero-boladek, lehorteek eta klimarekin lotutako beste gertaera batzuek eragin dituzte, klima-aldaketaren ondorioz maiztasun eta larritasun handiagoa espero baita. Gertaera horiek, era berean, baso-suteak, goseteak, osasun-larrialdiak eta bestelako hondamendiak eragin edo lagundu ditzakete. Sendaiko Esparruak onartzen du hondamendi horien arriskua murriztea funtsezko alderdia dela klima-aldaketara eta garapen jasangarrira egokitzeko.

13. GJH: 13.1; 13.3 jomuga

Koralezko arrezifeek eta kostaldeko sistemek garrantzi handia dute komunitateak marejada ziklonikoen eta beste mehatxu batzuen aurrean babesteko. Ekosistemen erabilera eta kudeaketa jasangarriak eta HAM barne hartzen duten ingurumen-kudeaketako eta baliabide natural integratuen ikuspegiak ezartzeak lagundu egiten dute ur azpiko bizitzari buruzko GJHa betetzen.

14. GJH: 14.2 jomuga

Ekosistemak babesteko eta ingurumen-galerak murrizteko, Sendaiko Esparruak eskatzen du landa-garapenaren plangintzan eta mendien, ibaien, kostaldeko lautada alubialen, eremu idorren, hezeguneen eta lehorte eta uholde arriskua duten gainerako eremu guztien kudeaketan hondamendien arriskuaren ebaluazioa, mapaketa eta kudeaketa txerta daitezela.

15. GJH: 15.1 jomuga

Kudeaketak eta HAMk estatu-mailako eta tokiko erakunde guztien erabateko parte-hartzea eta erantzukizuna eskatzen dute. Sendaiko Esparruak, beraz, hondamendi-arriskuaren gobernantza eta kontuak ematea sustatzen ditu.

16. GJH: 16.7 jomuga

Garapenerako Lankidetzak, finantzaketaren, teknologiaren transferentziaren eta gaitasunen garapenaren bidez, eta nazioarteko ingurune egoki baten bidez, HAMrako ezagutza, gaitasunak eta motibazioa bultzatu ditzake, eta, horrela, garapen jasangarriko eta hura betetzeko aliantzei buruzko GJH indartu.

17. GJH: 17.2 jomuga
